

IMPACTUL DEMOCRAȚIEI ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Tudor ROBU

Catedra Economie Generală și Relații Economice Internaționale

The problem of sustainable economic growth is currently one of the important issue of the developing countries. The present article makes an analysis of democracy's variables which have a direct impact on economic growth. Thus, the developing countries should perform their political systems, in the way to be convenient for the economic development. In this sense, democracy, as a political system, has different variables, which can affect positively or negatively some economic processes. The findings concerning the impact of the variables of democracy can help us to distinguish different forms of economic developments and to give the opportunity to prioritize actions in order to achieve some issued results.

Democrația ca formă a sistemului politic este percepută deseori independent și ca o precondiție a prosperității și a dreptății sociale. Analiza funcțională a democrației demonstrează influența și impactul asupra unor procese în evoluția statului. În special acest fapt este observat în funcționarea sistemului judiciar, organizare politică, stratificare socială și, nu în ultimul rând, asupra proceselor de creștere economică. Prezentul articol își pune ca scop analiza factorului democrației prin prisma succeselor și insucceselor atinse de Republica Moldova în materie de creștere și stabilizare economică.

Luând în considerație faptul că, începând cu ultimul deceniu al secolului XX, Moldova a devenit stat independent cu guvernare, economie și justiție proprie, gestionarea acestor trei piloni ai statului în mod independent au apreciat evoluția țării pe parcursul acestor ani.

În acest context, este de menționat că studiul se fundamentează pe analiza variabilelor implicate în calculul impactului democrației asupra creșterii economice. Variabilele sunt considerate prin prisma caracteristicilor și specificului democrației, reieșind din semnificația internațională, precum și din particularitățile de evoluție a acesteia în Moldova.

În cele ce urmează vom examina șapte variabile de bază care determină raportul dintre democrație și creșterea economică. Acestea sunt: *stabilitatea politică, calitatea guvernării, mărimea guvernului, capitalul uman, distribuția inegală a veniturilor, liberalizarea comerțului, acumularea de capital*.

Ca și orice stat integru, Republica Moldova dispune de caracteristici ce stau la baza evoluției și dezvoltării sale multilaterale. În anul 1991 Moldova a fost declarată independentă și a preluat principiul democrației drept stare fundamentală de guvernare a țării. Acest fapt ne conduce la constatarea variabilelor valabile pentru un sistem politic democratic, și anume: politică proprie, exercitarea guvernării, formarea organelor de conducere, întreținerea unui număr de indivizi pe un anumit teritoriu, distribuirea venitului statului, menținerea relațiilor comerciale, existența unui climat de afaceri ca promotor al dezvoltării economiei etc. Este evident și faptul că aceste variabile funcționează diferit în dependență de factorii endogeni și exogeni ai unei sau altei țări [1].

Pentru început, este important a menționa că democrația se caracterizează prin existența unui stat de drept cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, existența unei economii de piață cu toate caracteristicile sale, echilibrul și separația puterilor în stat, libertatea surselor de informare în masa, dreptul la vot etc.

Fiecare dintre factorii nominalizați mai sus influențează într-o anumită măsură asupra proceselor de creștere economică. În cazul în care la o privire superficială asupra caracteristicilor democrației se evidențiază un mesaj de independență față de evoluția economică, în cadrul analizei detaliate putem notifica un raport dintre acestea.

Un exemplu pertinent în acest caz este faptul că din cadrul libertăților omului face parte și categoria de a iniția și a desfășura o afacere pe teritoriul unui stat; mai mult ca atât, aceste procese au căpătat în prezent o dimensiune internațională prin acordarea dreptului pentru cetățenii străini de a crea și dezvolta propriul business într-o țară terță. Respectiv, pentru a crea o bază solidă în vederea dezvoltării proceselor democratice este necesar a forma cadrul de reglementare, aceasta pentru a suprima abuzurile sau în vederea facilitării prerogativelor mediului de afaceri [2].

Din punct de vedere teoretic, situația analizată este confirmată de teoria economică, care analizează procesele nominalizate ca o totalitate. Adicional, diferențierea acestora depinde, în cele mai multe cazuri, de abordarea proceselor politice și instituționale care influențează asupra creșterii economice.

În acest context, evidențiem, spre exemplu, rolul liberalismului sau al marxismului în dezvoltarea sistemelor economice. Faptul ca proprietatea privată ar influența negativ asupra bunăstării poporului a identificat una dintre analizele marxismului asupra subiectului discutat în prezentul studiu.

Diversitatea conceptelor și ideilor pe marginea impactului democrației asupra creșterii economice a dus la apariția diverselor studii în domeniu. Aceste studii demonstrează impactul diferit al unor particularități ale democrației asupra creșterii economice [3]. Prin diferit se subînțelege atât influența pozitivă, cât și negativă a acestor factori. Faptul nominalizat poate fi evidențiat prin analiza detaliată a factorilor caracteristici democrației amintiți mai sus.

În acest context, considerând stabilitatea politică ca un factor de bază al democrației, este necesar a sublinia că în cele mai dese cazuri această variabilă acționează pozitiv asupra creșterii economice. Reflectând asupra stabilității politice, aceasta este consecința unui sistem politic responsabil și competitiv în care forțele politice poartă răspundere față de cetățeni în privința politicilor propuse și implementate. Existența unui sistem electoral face ca această responsabilitate să fie legitimată și permite libertatea în construcția unei anumite stabilități politice. În ce privește impactul stabilității politice asupra creșterii economice, acesta poate fi examinat în contextul următoarelor cauzalități.

Reieșind din principiul selectivității puterii de stat, stabilitatea politică se diminuează ca o consecință a schimbărilor numeroase ale guvernărilor, care, în același timp, se fortifică prin dezvoltarea tendinței competiționale. În pofida acestor constatări, trebuie să fim de acord cu afirmația precum că statele cu regimuri autoritare sau totalitare dispun de o stabilitate politică extinsă în comparație cu statele cu sisteme democratice de guvernare [4].

Considerând creșterea economică ca o consecință imediată a stabilității politice, se prezumă posibilitatea că variabila alegerilor libere în stat constituie o variabilă care influențează negativ asupra creșterii economice. Totodată, este de menționat faptul că gradul de influență a anumitor variabile asupra creșterii economice joacă un rol important în stabilirea perspectivelor de creștere și dezvoltare a unei țări [5].

Pentru Republica Moldova, spre deosebire de alte state din Europa Occidentală și Centrală, această variabilă se supune unui înalt grad de influență, cauzat în mare parte de nivelul scăzut de dezvoltare a variabilelor care influențează pozitiv asupra creșterii economice. Analizând situația în cauză din punctul de vedere al modificărilor conjuncturii politice pe parcursul a 17 ani de independență a țării noastre, putem constata următoarele. Din 1991 până în prezent, persoana care a deținut în Republica Moldova poziția de Președinte s-a schimbat de 3 ori, componența Parlamentului s-a modificat de 4 ori și pe parcursul acestei perioade Republica Moldova a cunoscut 9 componente diferite ale Guvernului. Aceste rezultate confirmă accepțiunea conform căreia Republica Moldova s-a confruntat pe parcursul evoluției sale cu o instabilitate politică. Instabilitatea politică în Moldova a dus, la rândul său, la modificarea perpetuă a cadrului normativ-legislativ, a politicilor economice și sociale, determinând și imposibilitatea realizării unei planificării congruente a activităților prioritare în vederea dezvoltării economice.

O a doua variabilă care a influențat decisiv asupra diminuării progresului în evoluția economică a Moldovei și care a condiționat imposibilitatea depășirii perioadei de tranziție a fost factorul calității guvernării.

În acest sens, în dependență de cadrul juridic și oportunitățile care sunt create și construite de către autoritățile guvernante s-au dovedit a fi decisive în atingerea unui nivel înalt de creștere economică. Pentru început, este necesar a sublinia faptul că sistemul democratic are un impact benefic asupra calității guvernării, reieșind din considerentele că calitatea puterii de stat depinde în mare măsură de mecanismul de realizare cu care aceasta este dotată. În acest sens, procesul electoral își creează posibilitatea selectării unor guvernanți competenți pentru conducerea afacerilor statului.

Ținând cont de cele expuse, am putea presupune că un asemenea efect benefic ar fi trebuit să fie valabil și pentru Moldova. Însă, luând în considerație existența unor particularități în Moldova, această variabilă nu a reușit să fie valorificată la capacitatea necesară. Aceste particularități țin de nivelul redus de socializare a populației privind procesele politice și decizionale, incapacitatea forțelor politice de a realiza managementul afacerilor statului, consecințele sistemului centralizat sovietic, inexistența unui sistem adecvat de management. Factorii sus-menționați au determinat ineficiența variabilei „calitatea guvernării” asupra creșterii economice

în Moldova. În acest context, prin stabilirea unor priorități în contextul transformărilor particularităților nominalizate se va reuși obținerea unor rezultate benefice – urmare a impactului variabilei în cauză.

Odată cu evoluția sistemului democratic și a economiei de piață în perioada contemporană, precum și ținând cont de procesul continuu al globalizării au ieșit în evidență noi variabile caracteristice democrației. O astfel de variabilă este „liberalizarea relațiilor comerciale”, care se definește prin acordarea unor oportunități extinse oamenilor de afaceri străini de a-și stabili contacte în bază de reciprocitate cu întreprinzătorii locali. Aceste oportunități sunt acordate prin intermediul liberalizării comerțului, impunerea unui regim vamal deschis și crearea unui cadru normativ și legislativ propice pentru dezvoltarea afacerilor.

Generalizând cele relatate mai sus, putem conchide că variabila nominalizată a democrației are un impact pozitiv asupra creșterii economice, dat fiind faptul că aceasta promovează atragerea noilor investiții, dialogul dintre state, intensificarea schimburilor comerciale, dezvoltarea climatului de afaceri etc. Cu toate acestea, liberalizarea comerțului ar putea fi de asemenea efectul unui impact negativ asupra sistemului economic în ceea ce privește stabilitatea ratei de schimb, aprecierea și deprecierea monedei naționale, deficitul balanței de plăți, precum și a deficitului balanței comerciale.

În contextul Republicii Moldova, efectele pozitive sau negative ale acestei variabile depinde de eficiența utilizării ei. Este necesar a sublinia, în acest sens, că Moldova dispune în prezent de un sistem comercial liberalizat, având încheiate acorduri de liber schimb cu statele vecine și cu acele din regiunea Europei de Sud-Est și spațiul CSI. Acest fapt denotă intensificarea relațiilor comerciale între Moldova și partenerii săi bilaterali. Totuși, variabila respectivă posedă un efect negativ în perspectiva extinderii piețelor de desfacere a produselor moldovenești peste hotare. Acest lucru se datorează regimului comercial stabilit între Moldova și UE, drept consecință a incapacității de adaptare la rigorile impuse de comunitatea europeană [6].

În concluzie, se prefigurează faptul că variabilele menționate mai sus exercită un impact direct asupra creșterii economice. Prin urmare, se cere gestionarea acestora într-un mod adecvat, pentru a obține beneficii și a influența pozitiv procesele de dezvoltare socioeconomică. Această condiționalitate vizează și Republica Moldova, care în procesul construcției democrației trebuie să ia în considerație factorii de creștere și stabilitate economică.

Referințe:

1. Alessina A., Perotti R. Income distribution, political instability and investment // *European Economic Review*, 1996.
2. Alessina A., Ozler S. Political instability and economic growth // *Journal of Economic Growth*, 1996.
3. Barro R. Democracy and growth // *Journal of Economic Growth*, 1996.
4. Barro R. Determinants of the democracy. - Mimeo, Harvard University, 1996.
5. Rodrik D. Why do more open economies have bigger economies? // *Journal of Political economy*, 1998.
6. Politici de Creștere Economică, PNUD, Moldova 2005.

Prezentat la 21.09.2007